

Stockholm den 8 oktober 2021

R-2021/1130

Till Justitiedepartementet

Ju2021/01883

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 31 maj 2021 beretts tillfälle att avge yttrande över betänkandet Gode män och förvaltare – en översyn (SOU 2021:36).

Sammanfattning

Advokatsamfundet har i huvudsak ingen erinran mot de förslag som lämnas i betänkandet, men har i vissa delar synpunkter enligt vad som utvecklas nedan.

Synpunkter

Arvode och kostnadsersättning till ställföreträdare

Advokatsamfundet konstaterar att det i dagsläget råder brist på kompetenta ställföreträdare, vilket lett fram till ett system med anställda ställföreträdare i vissa fall. Denna ordning rimmar illa med att ställföreträdarna ska ha ett förtroendeuppdrag och med kravet på opartiskhet. Sannolikt skulle en ökad ersättning förbättra möjligheten att anlita kompetenta ställföreträdare och minska behovet av anställda sådana. Advokatsamfundet anser det därför olyckligt att utredningen inte lämnar några förslag till ändring av reglerna om arvode och kostnadsersättning. Här ska även understrykas att ett system som i högre utsträckning garanterar ställföreträdarnas möjlighet att få ut sitt arvode borde utredas. Detta lyfts också fram i betänkandet, men konstateras inte ligga inom ramen för utredningens direktiv.

Överförmyndarnämnd ska bli den obligatoriska organisationsformen

Enligt Advokatsamfundet är det positivt med initiativ som syftar till att öka rättssäkerheten och kvaliteten vid myndighetsutövning, vilket det nu aktuella förslaget om överförmyndarnämnd som obligatorisk organisationsform uppges göra. En risk är dock att förslaget inte uppnår sitt syfte eftersom det sannolikt inte främst är organisationsformen som är avgörande i det avseendet, utan istället bl.a. vilka resurser som läggs på en viss verksamhet. I många kommuner har överförmyndarverksamheten mycket begränsade resurser till sitt förfogande, vilket inte kommer förbättras av att överförmyndarverksamheten utgörs av en överförmyndarnämnd. Som konstateras i betänkandet finns heller inga statistiska belägg för att nämnder generellt skulle fungera bättre än överförmyndare.

Överförmyndaren ska besluta i ärenden om godmanskap som i dag prövas av domstol

Beslut om godmanskap utgör myndighetsutövning i förhållande till personer som ofta befinner sig i en utsatt situation. Det är därför mycket angeläget att den som fattar sådana beslut har hög kompetens och handlägger ärenden på ett rättssäkert sätt. Den kartläggning som gjorts av utredningen visar emellertid på brister i det avseendet. Såväl länsstyrelser som överförmyndare har lyft fram att kompetensnivån i vissa fall är så låg att det kan få negativa konsekvenser för huvudmännen (s. 351). Förslaget att överförmyndaren ska få utökad beslutanderätt i ärenden om godmanskap, som i dag prövas i domstol, förutsätter således att kompetensen och kvaliteten hos överförmyndarna höjs avsevärt i flera kommuner. Enligt Advokatsamfundet kan ifrågasättas om det är realistiskt att en sådan höjning kommer ske enbart som en följd av de förslag som läggs fram i betänkandet. Risken finns således att myndighetsutövningen inte i alla kommuner kommer leva upp till de höga krav på kvalitet och rättssäkerhet som måste ställas. Enligt Advokatsamfundet bör denna fråga analyseras och övervägas noggrant i det fortsatta lagstiftningsarbetet innan betänkandets förslag genomförs.

Under förutsättning att förslaget ändå genomförs är det dock positivt att det tas in en regel om att ärenden ska överlämnas till rätten för prövning i de fall någon som är behörig att yttra sig motsätter sig anordnandet av godmanskap.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Förslaget om att överförmyndarnämnd ska vara den obligatoriska organisationsformen föreslås träda i kraft den 1 januari 2027. Som framhålls ovan förutsätter detta enligt Advokatsamfundets bedömning att kompetensen och kvaliteten hos överförmyndarna höjs avsevärt till dess.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander